

Syksyn 2009 aikana näyttäisi syntyneen uusi konsensus talouspolitiikan suunnasta. Talous pitäisi saada kasvuun, työttömyyden nousu pysäytettyä ja valtiontalouden vaje kuriin. Vähän samanlainen samanmielisyyys valitsi elvytystoimiin ryhdyttäessä.

Konsensuksen näennäisyyteen viittaavat kuitenkin monet havainnot. Harvalla on mitään kovin kummoista sanottavaa siitä, mitä kasvun käynnistymisen eteen voidaan tehdä talouspolitiikan keinoin. Yhtälailla neuvottomia ollaan työttömyyden edessä. Silti kukaan ei oikein viitsi pilata tunnelmaa toteamalla, että kumpikaan haaste ei ratkea yksin valtion päätöksin.

Yrittää toki pitää, mutta vasta aika näyttää, lentääkö lintu. Markkinatalous ei ole komentotalous. Kestävät ratkaisut syntyvät yrityksissä, yksityisellä sektorilla.

Valtiontalouden ongelmien ratkaisun suhteen on tähän saakka voitu tehdä etupäässä mukavia päätöksiä, ja siksi riitaa ei ole vielä kunnolla päässyt syntymään. Riitaa kun ei saada aikaan siitä, alkavatko tasapainottavat toimet kohta vai myöhemmin.

Osana konsensusta on talouspapisto luetellut kolme etenemissuuntaa julkisen talouden tasapainottamisessa: työurien pidentäminen, verojen korottaminen ja menojen vähentäminen. Lista on oikeaoppinen, sillä julkisen talouden tasapaino ratkeaa pikemminkin tehtyjen ja tekemättömien työtuntien suhdetta korjaamalla kuin tuottavuuden nousun kautta. Tuottavuuden kasvu kun tahtoo heijastua myös julkisen sektorin palkkoihin ja sosiaalietuuksien tasoon; ainakin osittain.

Kolumni

Markus Sovala
Apulaisbudjettipäällikkö
Valtiovarainministeriö
markus.sovala@vm.fi

Markus Sovala työskenteli projektitutkijana
Palkansaajien tutkimuslaitoksessa vuosina
1994–95.

Champagne taste, beer income

Reunahuomautuksena kuitenkin toivoisi, että uran pituuden rinnalla pidetään muistissa myös se, kuinka moni ylipäättään on työelämän oravanpyörässä mukana. Kokonaan työelämästä syrjäytynyt on vielä kalliimpi vaihtoehto kuin opinnoissaan viivästynyt varhaiseläkeläinen.

On hyvä, että on uskallettu aloittaa keskustelu mahdollisuudesta nostaa verotuksen tuottoa. Keskustelussa on kuitenkin yhä pilkku väärässä paikassa. Haasteen mittavuutta kuvaa, että valtion tämän vuoden velanotto 13 miljardia euroa vastaa aika tarkasti arvonlisäveron tuottoa. Kukin voi miettiä, onko ylipäättään mahdollista kiristää verotusta tavalla, joka ratkaisevasti vaikuttaisi valtiontalouden perusasetelmiin. Jokainen ymmärtää, miksi yleistä arvonlisäverokantaa ei nosteta 46 prosenttiin.

Tälle vuodelle ennakoidaan kymmennystä pienempää kokonaistuotantoa

kuin pari vuotta sitten odotettiin. Vastavasti valtion tulot ovat noin 10 miljardia euroa ennakoitua pienemmät. Yhteensä 13 miljardin euron alijäämä on syntymässä, koska menot ovat tämän lisäksi suhdannetilanteen vuoksi muutaman miljardin ennakoitua suuremmat.

Korkean BKT:n mukaiset menot, matkalan mukaiset tulot. Champagne taste, beer income.

Osan alijäämästä tulee hoitamaan suhdanteiden kääntyminen, mutta suuri osa siitä on rakenteellista. Kukaan ei osaa varmuudella sanoa miten suuri osa, mutta mahdollisesti valtaosa. Joka tapauksessa puhutaan useista miljardeista euroista.

Työurien pituutta, veronkorotuksia ja säästöjä voidaan käsitteellisesti pyörittää monella tavalla. Yksi mahdollisuus on sanoa, että veronkorotusten ja menoileikkauksien välistä painopistevalintaa voidaan työvoiman tarjontaa lisäämällä muuttaa edullisemmaksi.

Mutta kuka uskoo siihen, että työurat pidentyisivät niin nopeasti ja siinä mittassa, ettei finanssipolitiikan perusasetelmiin tarvitsisi lainkaan koskea? Tai talous kääntyisi muutoin useaksi vuodeksi nopeaan nousuun ja alijäämät kuroutuisivat umpeen itsestään? En minä ainakaan.

Usein kuulee myös hyvin valistuneidenkin ajattelijoiden asettavan valtiontalouden tasapainon ja hyvinvointipolitiikan toistensa vaihtoehdoiksi tähän tapaan: "Jos pitää valita valtiontalouden tasapainon ja hyvinvointivaltion välillä, valitsen jälkimmäisen."

Asetelma on kuitenkin väärä, sillä tosiasiassa valinta tehdään hyvinvointivaltion pysyvyyden ja väliaikaisuuden välillä. Jos valtion velkaantuminen karkaa kärsivästä, hiipuu hyvinvointivaltio ensi vuosikymmenillä osaksi kollektiivista muistiamme. Jo ennen talouskriisiä julkinen talous oli kestävämmällä uralla väestön ikääntymisen vuoksi. Ongelma on nyt nopeasti kärjistymässä. ■